

DELEGATURA UOKiK w KATOWICACH

Katowice, dnia 29.12.2008r.

RKT-61-36/08/MI

DECYZJA Nr RKT – 94/2008

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331; Dz.U. Nr 99, poz. 660 i Dz.U. Nr 171, poz. 1206) oraz § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej, 41-709 Ruda Śląska, ul. Pokoju 13,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

- I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów bezprawne zachowanie Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej polegające na tym, że w treści zawieranych z konsumentami umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków – wbrew wymogowi określonemu w art. 6 ust. 3 pkt 2) ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) – ww. przedsiębiorca nie zamieścił pełnej informacji na temat sposobu i terminów wzajemnych rozliczeń poprzez zaniechanie objęcia treścią ww. umów postanowień dotyczących terminu płatności za pobrane usługi oraz okresu obrachunkowego, w jakim prowadzone są rozliczenia z tytułu dostarczonej wody i odprowadzanych ścieków i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania**.
- II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **nakłada się na Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej karę pieniężną** w wysokości 5 000 PLN (słownie złotych: pięć tysięcy), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.
- III. Na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 80 tej ustawy postanawia się obciążyć Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej kosztami przeprowadzonego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i zobowiązać ww. przedsiębiorcę do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 43 PLN (słownie złotych: czterdzieści trzy).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej „organem antymonopolowym”) zostało przeprowadzone z urzędu postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej (zwanego dalej „PWiK Ruda Śląska” lub „Spółką”) nastąpiło naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej dalej również „ustawą antymonopolową”) (sygn. akt RKT-400-14/07/MI). W toku przedmiotowego postępowania wyjaśniającego zbadane zostały pod kątem naruszenia przepisów ww. ustawy warunki umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych przez PWiK Ruda Śląska z konsumentami w oparciu o wykorzystywane w obrocie wzorce umowne. Ponieważ analiza ich treści dała podstawy do przyjęcia, iż w zakresie opisanym w pkt I sentencji niniejszej Decyzji mogło dojść do naruszenia przez Spółkę przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w dniu 18.03.2008r. Postanowieniem Nr 1 wszczęte zostało w tej sprawie z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (dowód: karty nr 1-1 verte). Spółce postawiono zarzut naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej w drodze podejmowania bezprawnych działań godzących w zbiorowe interesy konsumentów polegających na tym, iż w treści zawieranych z konsumentami umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków nie zamieszczono postanowień dotyczących terminu płatności za pobrane usługi oraz okresu obrachunkowego, w jakim prowadzone są rozliczenia z tytułu dostarczonej wody i odprowadzanych ścieków, co może być niezgodne z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) (zwana dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”), zgodnie z którym umowa, na podstawie której odbywa się dostawa wody i odbiór ścieków powinna zawierać postanowienia dotyczące *sposobu i terminów wzajemnych rozliczeń*.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów PWiK Ruda Śląska ustosunkowując się do postawionego zarzutu podniosło, iż zgodnie z przepisami § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. Nr 127, poz. 886) będącego aktem wykonawczym do ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, odbiorca usług dokonuje zapłaty za dostarczoną wodę i odprowadzone ścieki w terminie określonym na fakturze, wobec czego Spółka w umowie zastosowała zapis odsyłający w tym zakresie do faktury, na której wskazany jest termin płatności. PWiK Ruda Śląska podniosło także, iż § 17 ust. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia określa graniczny okres rozliczeniowy, co wyraża się redakcją „przynajmniej raz w roku”. Wprawdzie treść umów nie zawiera postanowienia precyzującego okres rozliczeniowy, tym nie mniej zarówno odbiorcy indywidualnemu, jak i zbiorowemu jest znana praktyka rozliczania należności za okres miesiąca. Praktyka taka jest powszechnie akceptowana, czego dowodzi okoliczność, iż kontrahenci, mimo braku postanowienia dotyczącego okresu rozliczeniowego, nie wnoszą żadnych zastrzeżeń do treści umów, zaś w dynamice realizacji umów spontanicznie honorują okresy miesięczne. Brak w treści umów wyraźnego uregulowania tej kwestii pozostawia stronom pewien zakres swobody i bez wątpienia jest korzystny dla odbiorcy. Przedsiębiorstwo bowiem w tej sytuacji nie może nakładać na odbiorcę sankcji finansowych, gdy odczyt dokonywany jest w okresach dłuższych niż jeden miesiąc. W konsekwencji brak jest zdaniem Spółki podstaw do przyjęcia, iż pominięcie w umowach postanowienia dotyczącego terminów rozliczeń może być oceniane jako naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dowód: karty nr 72-72 verte).

Organ antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny.

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej jest przedsiębiorstwem wodociągowo – kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 4) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Spółka została wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: 0000048747. Zgodnie z wpisem, przedmiotem jej działalności jest między innymi działalność usługowa w zakresie rozprowadzania wody i odprowadzanie ścieków (dowód: karty nr 122-125). Usługi w zakresie dostawy wody i odbioru ścieków Spółka świadczy na terenie gminy Ruda Śląska; podstawę prawną jej działania na ww. obszarze stanowi Uchwała Nr 639/02 Zarządu Miasta w Rudzie Śląskiej z dnia 17.09.2002r. w sprawie wydania decyzji w przedmiocie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (dowód: karty nr 7, 15-17 verte). Ponadto obszarem działalności Spółki jest pięć obiektów wyszczególnionych w załączniku do Uchwały Nr 04/2007 Zarządu Samorządowego Chorzowsko – Świętochłowickiego Związku Wodociągów i Kanalizacji z dnia 13.02.2007r. w sprawie udzielenia PWiK Ruda Śląska zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę do tych obiektów (dowód: karty nr 7, 18-21).

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, PWiK Ruda Śląska zawiera z odbiorcami usług, w tym z konsumentami, pisemne umowy, na podstawie których odbywa się dostawa wody i odbiór ścieków. Ustalono, że w obrocie konsumenckim Spółka posługuje się następującymi wzorcami umów o zaopatrzenie w wodę i/lub odprowadzanie ścieków (7 verte – 8):

- a. Wzorcem *umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków* wprowadzonym do obrotu w dniu 26.01.2006r. (dowód: karty nr 30-31 verte);
- b. Wzorcem *umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków* stosowanym w przypadku budowy, remontu budynku/obiektu, wprowadzonym do obrotu w dniu 02.03.2006r. (dowód: karty nr 32-33 verte);
- c. Wzorcem *umowy o dostarczanie wody* wprowadzonym do obrotu w dniu 02.03.2006r. (dowód: karty nr 34-35 verte);
- d. Wzorcem *umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* dotyczącym odbiorców zużywających wodę na cele podlewania ogrodu, wprowadzonym do obrotu w dniu 01.04.2006r. (dowód: karty nr 36-37 verte);
- e. Wzorcem *umowy o dostarczanie wody* stosowanym w przypadku budowy, remontu budynku/obiektu, wprowadzonym do obrotu w dniu 01.04.2006r. (dowód: karty nr 38-39 verte);
- f. Wzorcem *umowy o dostarczanie wody* do indywidualnych ogródków działkowych, wprowadzonym do obrotu w dniu 12.05.2006r. (dowód: karty nr 40-41 verte);
- g. Wzorcem *umowy o dostarczanie wody i/lub odprowadzanie ścieków* stosowanym względem osób korzystających z lokali w budynkach wielolokalowych, wprowadzonym do obrotu w dniu 17.08.2006r. (dowód: karty nr 42-43 verte).

Na potwierdzenie, iż ww. wzorce faktycznie stosowane są przy zawieraniu umów z konsumentami zgromadzone zostały przykładowe umowy zawarte w 2007 i 2008 roku z ich wykorzystaniem w obrocie konsumenckim (dowód: karty nr 44-64, 74-106).

W trakcie postępowania ustalono również, iż załącznik do zawieranych przez PWiK Ruda Śląska umów o zaopatrzenie w wodę i/lub odprowadzanie ścieków stanowi obowiązujący na terenie gminy Ruda Śląska *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* wprowadzony Uchwałą Nr 943/LI/2005 Rady Miejskiej w Rudzie Śląskiej z dnia 22 grudnia 2005r., opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego Nr 10, poz. 377 z dnia 6 lutego 2006r. (dowód: karty nr 7 verte, 8, 22-29). *Regulamin* jest przesyłany lub wręczany odbiorcom wraz z umową i stanowi jej integralną część (karty nr 8 – 8 verte).

Ustalono, że w treści zawieranych przez PWiK Ruda Śląska umów o zaopatrzenie w wodę i/lub odprowadzanie ścieków zawieranych z konsumentami brak jest postanowień określających, w jakim terminie odbiorca uiszcza należność za pobrane usługi. Umowy odsyłają w tym zakresie do faktury. Zgodnie z treścią umów *Należności z tytułu świadczenia usług będą regulowane przez Odbiorcę usług na podstawie wystawionej przez Przedsiębiorstwo faktury, w terminie określonym w tej fakturze*. Umowy nie informują również o długości obowiązujących okresów obrachunkowych, w jakich dokonywane są rozliczenia z tytułu dostarczonej wody i odprowadzonych ścieków.

Postanowień dotyczących terminów rozliczeń (określających terminy płatności i okresy rozrachunkowe) nie zawiera również załącznik do umowy – *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków*. § 26 ust. 1 *Regulaminu* przewiduje natomiast, że *Odbiorca usług zobowiązany jest do zapłaty faktury w terminie na zasadach określonych w umowie* (dowód: karta nr 26 verte).

W trakcie postępowania PWiK Ruda Śląska poinformowało, iż na dzień 09.04.2008r. posiadało zawarte z odbiorcami [...] umowy o dostarczanie wody i/lub odprowadzanie ścieków, z czego [...] umowy zawarte zostały z wykorzystaniem aktualnie obowiązujących wzorców umów. Spółka wskazała również, iż nie jest w stanie określić, jaka ilość umów zawarta została z konsumentami (dowód: karta nr 73 verte). Z wyjaśnień Spółki wynika jednak, że konsumenci stanowią około [...] % jej odbiorców (dowód: karta nr 9).

W toku przeprowadzonego postępowania Spółka przedstawiła wyjaśnienia odnośnie trybu, w jakim konsumentom korzystającym z jej usług dostarczane są faktury z tytułu pobranych usług wodociagowych i kanalizacyjnych. Wskazała, iż faktury wystawiane są przez Dział Sprzedaży, a następnie wpisywane są do „rejestrów wysyłki” i łącznie z wykazem z rejestru przekazywane są do Działu Administracji w celu ich wysłania. Okres od daty wystawienia, wskazanej na fakturach, do dnia dostarczenia ich do urzędu pocztowego wynosi 3 dni. Wszystkie faktury do konsumentów przesyłane są listem zwykłym poprzez Poczta Polska – Urząd Pocztowy Oddział w Rudzie Śląskiej. Uwzględniając wyżej opisany sposób postępowania, Spółka – mając na względzie upływające dodatkowe dni przeznaczone na dostarczenie faktury przez Poczta – zdefiniowało w programie fakturującym termin płatności jako 21 dni od daty jej wystawienia. W związku z tym Spółka wskazała, iż zapewnia odbiorcom dłuższy termin na dokonanie zapłaty niż wynika to z § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. Nr 127, poz. 886), który stanowi, że termin zapłaty nie może być krótszy niż 14 dni od daty wysłania faktury (dowód: karta nr 73).

Spółka przedstawiła także wyjaśnienia odnośnie praktykowanych w stosunku do konsumentów okresów obrachunkowych, w jakich prowadzone są rozliczenia z tytułu pobranych usług dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Wskazała, iż w rozliczeniach z konsumentami stosowany jest miesięczny okres obrachunkowy. Pracownicy Spółki dokonują w każdym miesiącu odczytów wodomierzy, na podstawie których Dział Sprzedaży wystawia faktury (dowód: karta nr 73).

W toku postępowania PWiK Ruda Śląska przedstawiło rachunek zysków i strat za okres od 01.01.2007r. do 31.12.2007r., z którego wynika, iż w 2007 roku Spółka uzyskała przychód w wysokości 50 871 167,74 PLN (dowód: karta nr 116). Ponadto Spółka oświadczyła, że wysokość osiągniętego przez nią w 2007 roku przychodu z tytułu działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyniosła [...] PLN (dowód: karta nr 117).

Organ antymonopolowy zważył, co następuje.

I. W przedmiotowej sprawie Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Rudzie Śląskiej postawiono zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na tym, iż w treści zawieranych z konsumentami umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzaniu ścieków Spółka nie zamieściła – z naruszeniem art. 6 ust. 3 pkt 2) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę – pełnej informacji odnośnie sposobu i terminów wzajemnych rozliczeń poprzez zaniechanie objęcia treścią ww. umów postanowień informujących o przysługujących konsumentom terminach płatności za pobrane usługi oraz o długości obowiązujących okresów rozliczeniowych, co może stać w sprzeczności z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów*. Stosownie do art. 24 ust. 2 ww. ustawy *Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.); 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji; 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji*. Art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje natomiast, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Konsumentem w rozumieniu ww. ustawy jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 22¹ Kodeksu cywilnego).

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Uznanie określonego działania przedsiębiorcy za niezgodne z zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wymaga wykazania, że spełnione zostały kumulatywnie następujące przesłanki:

- zachowanie przedsiębiorcy nosi znamiona bezprawności,
- zachowanie to godzi w interesy konsumentów;
- zagrożone są interesy konsumentów jako zbiorowości.

Pierwszą z przesłanek koniecznych dla stwierdzenia naruszenia art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest zatem bezprawność podejmowanych przez przedsiębiorcę zachowań. Bezprawność ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującymi przepisami prawa. Praktyki przedsiębiorcy, by zakwalifikować je jako naruszające zbiorowe interesy konsumentów „muszą być zatem wymierzone w uprawnienia, jakie konsumentom przyznają obowiązujące przepisy prawa”¹.

Porządek prawny, którego naruszenie może wypełniać dyspozycję art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów². Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Art. 24 tej ustawy nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów

¹ Uchwała SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), OSNP 2007/1-2/35. Por. również: M. Szydło: Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów, Monitor Prawniczy nr 2004/17/791.

² Wyrok SOKiK z dnia 13 listopada 2007 r. (sygn. akt XVII AmA 45/07).

innych ustaw. Na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem³.

W art. 24 ust. 2 ustawodawca wskazał przykładowe rodzaje praktyk, które naruszają zbiorowe interesy konsumentów, zaliczając do nich stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. Katalog ten nie jest jednak wyczerpujący. Ustawodawca posłużył się tutaj terminem „w szczególności”, co oznacza, że ma on charakter przykładowy. Zamiarem ustawodawcy było uznanie za praktykę określoną w art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów działań, które naruszyły przepisy innych aktów prawnych. Oprócz praktyk wskazanych bezpośrednio przez ustawodawcę w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów „za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów można uznać zachowania naruszające przepisy innych ustaw, które nakładają na przedsiębiorcę określone obowiązki względem konsumenta. Zdaniem Sądu Najwyższego zachowania takie (...) stanowią bowiem jednocześnie zachowania bezprawne i skutkują zniesieniem, ograniczeniem lub zniekształceniem praw konsumentów, wpływając tym samym na chronioną przez przepis obowiązującego prawa sferę ich interesów”⁴.

Podkreślenia wymaga także, że bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego⁵. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje ponadto strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy (umyślność bądź nieumyślność), a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Analizując przesłankę bezprawności kwestionowanego zachowania Spółki należy na wstępie wskazać, iż zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, *dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków odbywa się na podstawie pisemnej umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków zawartej między przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym a odbiorcą usług*. Wymogi, jakim powinna odpowiadać treść takich umów zawiera art. 6 ust. 3 ww. ustawy. Określa on minimalny zakres postanowień, które powinny znaleźć się w umowie o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. Stosownie do art. 6 ust. 3 pkt 2) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, do postanowień, które obligatoryjnie powinna zawierać treść umowy należą postanowienia dotyczące *sposobu i terminów wzajemnych rozliczeń*. Podkreślenia wymaga, iż uszczegółowienie tego przepisu zawarte jest w obowiązującym na terenie Gminy Ruda Śląska *Regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków*, który w § 26 ust. 1 stanowi, że *Odbiorca usług zobowiązany jest do zapłaty faktury w terminie i na zasadach określonych w umowie*.

Jak wskazał Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 27 czerwca 2007 r. sygn. akt XVII AmA 110/06 *umowa nazwana o zaopatrzenie w wodę i (lub) odprowadzanie ścieków zawarta z przedsiębiorcą wodociągowo – kanalizacyjnym a odbiorcą (konsumentem), w świetle unormowania art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, powinna regulować sposób i terminy wzajemnych rozliczeń stron. Dla przeprowadzenia tych rozliczeń niezbędne są dane dotyczące ceny jednostkowej usługi, ilości jednostek pobranych (wydanych) w konkretnym okresie rozliczeniowym i terminu płatności*.

³ Por. wyrok SOKiK z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVIII AmA 32/05).

⁴ Uchwała SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), OSNP 2007/1-2/35.

⁵ Wyrok SN z dnia 8 maja 2002 r. (sygn. akt I PKN 267/2001).

W świetle powyższego należy stwierdzić, iż z brzmienia art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, w związku z uregulowaniami zawartymi w *Regulaminie*, jednoznacznie wynika, iż umowa o dostawę wody i odbiór ścieków powinna zawierać postanowienia dotyczące terminu płatności. Umowa powinna też informować o terminach rozliczeń, czyli o terminach, w jakich dokonywane są okresowe rozliczenia z tytułu świadczonych usług tj. o obowiązujących okresach rozliczeniowych.

Jeżeli chodzi o zagadnienie terminu płatności za usługi dostawy wody i odbioru ścieków, to wskazać dodatkowo należy, iż stosowne uregulowania dotyczące tej kwestii zawarte są w § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. Nr 127, poz. 886), zgodnie z którym *Odbiorca usług dokonuje zapłaty za dostarczoną wodę lub odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, który nie może być krótszy niż 14 dni od daty jej wysłania lub dostarczenia w inny sposób*. Przedmiotowy przepis określa z jednej strony, ile powinien wynosić przysługujący konsumentowi termin na uiszczenie należności liczony od dnia wysłania lub dostarczenia faktury, z drugiej zaś strony wskazuje na obowiązek po stronie przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego odnośnie wysłania lub dostarczenia faktury konsumentowi nie później niż 14 dni przed datą płatności wskazaną na fakturze. Przepis ten powinien stanowić punkt odniesienia dla przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego przy realizacji wymogu wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę dotyczącego objęcia treścią umów postanowień regulujących terminy uiszczania należności w ten sposób, iż uregulowania wynikające z umowy nie powinny stać w sprzeczności z uregulowaniami wynikającymi z ww. przepisu.

Zawierane przez PWiK Ruda Śląska umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków nie informują, jaki termin płatności przysługuje konsumentom na uregulowanie należności, a jedynie wskazują, że obowiązani są oni do uiszczenia należności w terminie wskazanym na rachunku. Konsument na podstawie umowy nie jest zatem w stanie ustalić, w jakim terminie dostawca usług powinien wysyłać (doręczać) faktury, a zatem nie dowiaduje się jaki, przysługuje mu (liczony od momentu wysłania faktury) termin na uiszczenie należności wynikający z obowiązujących przepisów prawa. Zgodnie z umową konsument musi uiścić należność w terminie podanym na rachunku bez względu na to, kiedy faktura zostanie mu doręczona.

W umowach brak jest również postanowień określających obowiązujące okresy rozliczeniowe. Na podstawie umowy konsument nie dowiaduje się, w jakich odstępach czasu wystawiane będą faktury za świadczone usługi i z jaką częstotliwością obowiązany będzie regulować należność względem przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego.

W ocenie organu antymonopolowego zaniechanie zamieszczenia w umowach postanowień dotyczących terminu płatności (przewidujących, że konsumentom przysługuje co najmniej 14 – dniowy termin na dokonanie płatności należności liczony od dnia wysłania lub dostarczenia faktury) oraz postanowień określających okresy rozrachunkowe narusza art. 6 ust. 3 pkt 2) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, z którego wynika, iż powyższe kwestie powinna normować treść umowy. W efekcie tego zachowania konsumenci nie otrzymują bowiem w treści umowy pełnej informacji na temat *sposobu i terminów wzajemnych rozliczeń*, do zamieszczenia w umowie których obliguje przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne ww. przepis. Zakwestionowane zachowania PWiK Ruda Śląska polegające na zaniechaniu wykonania nałożonego ustawą obowiązku noszą zatem znamiona bezprawności. Spełniona została zatem pierwsza przesłanka niezbędna do stwierdzenia, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kolejną przesłanką, której spełnienie jest niezbędne, dla stwierdzenia, że doszło do naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej, jest aby zachowanie będące przedmiotem postawionego przedsiębiorcy zarzutu godziło w interesy konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji nie objaśnia znaczenia pojęcia „godzenia w interesy konsumentów”. Należy przyjąć, że interesem, który podlega ochronie na podstawie art. 24 ustawy jest interes prawny, rozumiany jako określone potrzeby konsumenta uznane przez ustawodawcę za godne ochrony. Działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, iż przesłanka ta również została spełniona. W efekcie zaniechania objęcia treścią umów postanowień dotyczących terminów płatności zagrożone są bowiem prawne interesy konsumentów. Na podstawie treści umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków konsumenci nie są w stanie ustalić, jaki termin płatności – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa – przysługuje im na uregulowanie należności oraz jakie obowiązki ciążyą na dostawcy usług, jeżeli chodzi o datę wysłania (doręczenia) faktury konsumentowi. W konsekwencji konsumenci – z uwagi na fakt, iż posiadają niepełną wiedzę w tym zakresie – mogą nie egzekwować od PWiK Ruda Śląska zachowań, które na profesjonalistę wymuszają przepisy rozporządzenia w sprawie określania taryf oraz mają ograniczoną możliwość dochodzenia swoich praw w przypadku, gdy dostawca nie dochowa określonego przepisami prawa terminu na wysłanie lub dostarczenie rachunku bądź ustali termin płatności w sposób sprzeczny z prawem. Zakwestionowane postępowanie Spółki pozbawia zatem konsumentów wiedzy koniecznej do ich prawidłowego, świadomego i czynnego uczestniczenia w rynku, czym przyczynia się do osłabienia ich sytuacji, a tym samym narusza ich interesy rozumiane jako prawo do uzyskania w treści umowy pełnej i zgodnej z obowiązującymi przepisami prawa informacji na temat warunków płatności.

Nieobjęcie treścią umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków postanowień informujących konsumentów o przysługującym im na podstawie obowiązujących przepisów prawa terminie na uiszczenie należności godzi zatem w ich interesy rozumiane jako prawo do uzyskania pełnej informacji na temat wszystkich elementów łączącego ich z dostawcą usług stosunku zobowiązaniowego w zakresie warunków rozliczeń tak, aby konsumenci mogli w pełni korzystać ze swoich praw, wykonywać obowiązki bez narażania się na sankcje, a także wymagać od profesjonalisty w omawianym kontekście odpowiednich standardów zachowania.

Należy również podkreślić, iż w związku z zaniechaniem określenia w umowie terminu płatności, wyłącznie w gestii przedsiębiorcy leży data wysłania (doręczenia) faktury konsumentowi, a także to, jaki czas będzie przysługiwał konsumentom na uiszczenie należności. Brak jest w umowie jakichkolwiek gwarancji, że termin ten będzie nie krótszy niż wynikające z przepisów prawa 14 dni liczone od daty wysłania lub dostarczenia faktury konsumentowi. W związku z powyższym przysługujący konsumentom termin na wniesienie opłat może ulec skróceniu. Arbitralne działanie Spółki w powyższym zakresie może doprowadzić do tego, iż konsumenci, nawet przy dochowaniu należytej staranności nie będą w stanie terminowo wywiązać się z obowiązku płatności na rzecz dostawcy, konsekwencją czego może być obciążenie ich odsetkami za niedotrzymanie terminu płatności. Należy więc podkreślić, iż zaniechanie zamieszczenia w treści umowy odpowiednich zapisów dotyczących terminu płatności przy jednoczesnym wskazaniu w umowie, iż termin ten określa faktura, jest równoznaczne z tym, iż Spółka autorytarnie decyduje o dacie wysłania lub doręczenia faktury konsumentowi (bez zagwarantowania, że nastąpi nie później niż 14 dni przed terminem płatności) i przyznaje sobie prawo do określenia terminu płatności w fakturze w dowolny sposób, co skutkować może dla konsumenta negatywnymi konsekwencjami o charakterze finansowym.

Przedstawione powyżej stanowisko znajduje potwierdzenie w orzecznictwie. W wyroku z dnia 27 czerwca 2007 r. sygn. akt XVII AmA 110/06, w którym ocenie podlegał analogiczny do

opisanego w niniejszej decyzji stan faktyczny, SOKiK wskazał, iż *Nie ulega wątpliwości, że nieokreślenie terminu płatności w (...) umowach (...) było nielegalne i godziło w (...) interesy konsumentów. Pozwalało bowiem ustalać Wodociągom termin płatności według własnego uznania z pominięciem terminu minimalnego określonego w przepisach. Konsument zaś kwestionując odsetki za opóźnienie w zapłacie należności nie mógłby powołać się bezpośrednio na ustalenia umowne, tylko na (...) rozporządzenie [w sprawie określania taryf], a to dla większości konsumentów nie mającej prawniczego wykształcenia wiązałoby się niewątpliwie z koniecznością uświadomienia sobie istnienia tego aktu prawnego i dotarcia do jego rozwiązań. Jest to istotna niedogodność dla konsumentów, za którą odpowiedzialność ponosi strona odwołująca się. Właśnie ta niedogodność stanowi o bycie praktyki [naruszającej zbiorowe interesy konsumentów] (...).*

W okolicznościach przedmiotowej sprawy stwierdzić również należy, iż zachowanie przedsiębiorcy polegające na zaniechaniu umieszczenia w treści umów zawieranych w obrocie konsumenckim postanowień określających termin płatności obarczone jest cechą bezprawności niezależnie od tego, jak w praktyce odbywa się doręczanie faktur konsumentom. Dla prawnego udowodnienia naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie jest bowiem konieczne faktyczne wystąpienie na rynku skutków określonej praktyki. Wystarczające jest, że istnieje zagrożenie wystąpienia takich skutków. Zadaniem organu antymonopolowego jest bowiem nie tylko eliminowanie skutków działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, ale również przeciwdziałanie ich wystąpieniu. Wynika to wprost z art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zgodnie z którym ustawa ta reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, jeżeli praktyki te wywołują lub mogą wywoływać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Dla oceny, czy w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów bez znaczenia pozostaje zatem okoliczność, iż zgodnie z wyjaśnieniami PWiK Ruda Śląska wysyłka faktur ma miejsce w terminie wcześniejszym niż 14 dni przed datą płatności wskazaną na rachunku. Kluczowe znaczenie ma natomiast okoliczność, iż na podstawie umowy Spółka może arbitralnie ustalać termin, w którym dokonywać będzie wysyłki lub doręczania faktur i nie można wykluczyć sytuacji, że nastąpi to w terminie późniejszym niż określony przepisami rozporządzenia w sprawie określania taryf. Ocenie podlega więc tutaj treść zawieranych w obrocie konsumenckim umów, na podstawie których konsumenci nie są w stanie ustalić, jaki termin przysługuje im na uregulowanie należności, co rodzić może określone negatywne implikacje.

W ocenie organu antymonopolowego również zaniechanie objęcia treścią umów informacji o obowiązujących okresach obrachunkowych wiąże się z negatywnymi konsekwencjami po stronie konsumentów i godzi w ich interesy. Powyższe zachowanie powoduje, że odbiorca w chwili zawierania umowy, jak i w trakcie jej realizacji nie jest w stanie ustalić na jej podstawie, w jakich terminach (okresach) wystawiane będą faktury za świadczone usługi oraz związane z nimi odczyty wskazań wodomierza. Dostawca usług może w związku z tym w sposób arbitralny ustalać długość cykli obrachunkowych, w których następują rozliczenia usług i związane z nimi odczyty urządzeń pomiarowych. Prowadzi to po stronie konsumentów do niepewności obrotu gospodarczego i ogranicza swobodę w zakresie gospodarowania środkami pieniężnymi w dłuższym okresie. Zamieszczenie w umowie odpowiednich zapisów odnoszących się do terminów dokonywanych rozliczeń spowoduje, że konsument otrzyma gwarancję regularności cykli rozliczeniowych, dzięki czemu będzie w stanie podporządkować im dokonywane wydatki i w odpowiednim czasie zabezpieczyć środki finansowe na pokrycie należności z tytułu dostaw wody i odprowadzania ścieków. Brak w treści umowy odpowiednich postanowień dotyczących okresów rozrachunkowych nie jest zatem dla konsumentów obojętny i godzi w ich interesy rozumiane jako prawo do otrzymania pełnej informacji o wszystkich elementach stosunku

zobowiązaniowego, zwłaszcza tych, które dotyczą tak zasadniczych z punktu widzenia należytego wykonania umowy kwestii, jak warunki wzajemnych rozliczeń pomiędzy konsumentem a dostawcą usług. Dysproporcja pomiędzy wiedzą, jaką posiada w tym względzie przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne a wiedzą, jaką posiada konsument może wywołać po stronie tych drugich wyżej opisane, negatywne skutki.

Stanowisko odnośnie konieczności objęcia treścią umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków podzielił SOKiK, który w powołanym już wcześniej wyroku z dnia 27 czerwca 2007r. sygn. akt XVII Ama 110/06 stwierdził, że niezamieszczenie w umowach postanowień określających długość okresów obrachunkowych (...) *godzi w zbiorowy interes konsumentów (...), przez który należy rozumieć chronione dobro konsumentów jako wyodrębnionej kategorii podmiotów (...). Dobrem tym jest ich słuszne prawo do posiadania wiedzy, w jakich odstępach czasu dokonywane będzie rozliczenie za wykonanie przez Wodociągi świadczenia. Z wiedzą tą wiąże się przecież orientacyjna ocena wielkości obciążenia finansowego każdego z konsumentów. Nie może być więc, jak w niniejszej sprawie, kiedy to Wodociągi z braku szczegółowego unormowania umownego mogą dokonywać rozliczeń według swojego uznania (...). Jest to dla konsumentów wysoce uciążliwe nie dając im pewności rozliczeń w równych okresach czasu, a co za tym idzie konieczność tworzenia rezerwy finansowej zbędnej przy dokładnym określeniu okresów rozliczeniowych.*

Oceniając zachowanie PWiK Ruda Śląska pod kątem naruszenia interesów najsłabszych uczestników rynku dodać także należy, iż umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawierane w obrocie konsumenckim powinny spełniać kryterium udzielenia konsumentom za ich pośrednictwem pełnej i wyczerpującej informacji na temat wszystkich warunków umowy tak, aby konsumenci mogli w pełni korzystać ze swoich praw, wykonywać obowiązki bez narażania się na sankcje, a także wymagać od dostawcy usług odpowiednich standardów zachowania. Umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków powinny w sposób prawidłowy regulować wszelkie aspekty ich współpracy z konsumentami. Przejawiać się to powinno w ukształtowaniu wzajemnych relacji w sposób pełny (bez pominięcia wszystkich kwestii wymagających regulacji) i równoprawny tj. gwarantujący obu stronom umowy realizację ich słusznych interesów. Zaniechanie wprowadzenia do umowy odpowiednich klauzul dotyczących sposobu i terminów wzajemnych rozliczeń sytuuje umowę jako jednostronnie korzystną i godzącą w interesy najsłabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci. Prowadzi to do sytuacji, w której wiedza odnośnie warunków umowy, jaką posiada przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne nie odpowiada wiedzy jaką za pośrednictwem umowy otrzymuje konsument.

W powyższym kontekście podkreślić należy również, iż obowiązek informowania konsumentów o istotnych z ich punktu widzenia okolicznościach dotyczących umowy, jej przedmiotu i treści, a także powinnośc czynienia tego w sposób prawdziwy, rzeczowy i kompletny jest cechą generalną prawa umów i wypływa z obowiązku lojalnego kontraktowania. Podanie informacji niepełnej, niekompletnej jest równoznaczne z wprowadzeniem konsumenta w błąd. Prowadzi bowiem do wywołania w świadomości konsumenta fałszywego odzwierciedlenia rzeczywistości, co może zostać osiągnięte np. poprzez przemilczenie, zaniechanie poinformowania o faktycznym, prawdziwym stanie rzeczy. Na profesjonalistcie ciąży zatem obowiązek zachowania się odpowiednio starannie tak, aby poziom informacji przekazywanej konsumentowi w treści umowy odpowiadał wiedzy profesjonalisty odniesionej do konkretnej sytuacji i obowiązującym w danym zakresie przepisom prawa. Konsument ma prawo do pełnej i wyczerpującej informacji w sprawach mających istotne znaczenie dla zabezpieczenia jego interesów.

Stwierdzić zatem należy, iż zaniechanie objęcia treścią umów postanowień dotyczących terminów płatności i okresów obrachunkowych pozbawia konsumentów wiedzy koniecznej do

ich prawidłowego, świadomego i czynnego uczestniczenia w rynku, czym przyczynia się do osłabienia ich sytuacji, a tym samym narusza ich interesy.

Opisane praktyki godzą zatem w interesy konsumentów rozumiane jako prawo do otrzymania za pośrednictwem umowy pełnej i wyczerpującej informacji na temat wszystkich warunków umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. Należy podkreślić, iż z faktu istnienia utrudnień w zapoznaniu się z całokształtem uprawnień odbiorcy wynikających z zawartej umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków wynika, iż z powodu niepełnej ich znajomości z przyczyn leżących po stronie przedsiębiorcy, uciążliwe, a nawet niemożliwe może okazać się dochodzenie przez konsumenta jego praw. Niepodawanie kompletnej informacji może doprowadzić do niekorzystania przez konsumentów z przysługujących im uprawnień, jak również do nieegzekwowania od dostawcy usług zachowań, które na profesjonalistę wymuszają przepisy prawa.

Ostatnią przesłanką niezbędną do stwierdzenia naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest wykazanie, iż w efekcie kwestionowanych zachowań naruszone zostały interesy konsumentów jako zbiorowości. Wskazówka co do tego, jak należy pojmować „zbiorowy interes konsumentów” zawarte jest w art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, który stanowi, że nie jest zbiorowym interesem suma indywidualnych interesów konsumentów. W wyroku z dnia 10 kwietnia 2008 r. sygn. akt III SK 27/07 Sąd Najwyższy wskazał, iż wystarczające dla stwierdzenia, że ma miejsce naruszenie zbiorowych interesów konsumentów powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów) wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium. W ww. wyroku Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, iż sformułowanie: *nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów* należy rozumieć w ten sposób, że liczba indywidualnych konsumentów, których interesy zostały naruszone nie decyduje o tym, czy dana praktyka narusza zbiorowe interesy konsumentów. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy w taki sposób, iż potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy.

Przez interes zbiorowy należy rozumieć zatem interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów ma miejsce wówczas, gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, mających status konsumentów. Do naruszenia zbiorowego interesu konsumentów konieczne jest, żeby działanie przedsiębiorcy było skierowane nie do konkretnej osoby, lecz do grupy adresatów wyodrębnionych za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Działanie o takim charakterze jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa nie tylko w odniesieniu do konkretnych konsumentów, lecz wobec każdego z członków danej zbiorowości. Przy tym zaistnienie przesłanki naruszenia zbiorowego interesu konsumenta nie jest bezpośrednio uzależnione od liczby konsumentów, których interesy zostały rzeczywiście naruszone wskutek działań przedsiębiorcy. Istotne jest to, że przedmiotowe działanie może zagrozić, przynajmniej potencjalnie, interesom pewnego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

W przedmiotowej sprawie opisane zachowania PWiK Ruda Śląska dotyczą zbiorowego interesu konsumentów, gdyż skierowane są do szerokiego kręgu konsumentów. Antykonsumenckie ostrze stosowanych praktyk wymierzone jest bowiem we wszystkich rzeczywistych odbiorców świadczonych przez Spółkę usług, z którymi zawarto umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków o treści zakwestionowanej w toku niniejszego

postępowania. Zakwestionowane zachowania podejmowane są w sposób powtarzalny i powszechny, co wynika z samej natury wzorców umów, które skierowane są do szerokiego kręgu odbiorców. Posługiwanie się wzorcami z założenia oznacza, iż działanie przedsiębiorcy jest ustalone, jednakowe i powtarzalne we wszystkich przypadkach, gdy dany wzór umowy znajduje zastosowanie. Wskazuje to na naruszenie w przedmiotowej sprawie interesu publicznego, przez który należy rozumieć prawo wszystkich odbiorców przedsiębiorstwa (konsumentów) do otrzymania w treści umów pełnej informacji na temat sposobu i terminów rozliczeń z przedsiębiorstwem wodociągowo – kanalizacyjnym.

W powyższym kontekście podkreślenia również wymaga, iż usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków są usługami o charakterze użyteczności publicznej, które są świadczone w sposób powszechny. Z uwagi na swój charakter usługi te są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania wszystkich gospodarstw domowych i są usługami niezbędnymi z punktu widzenia każdego konsumenta, co dodatkowo przesądza o uznaniu, iż kwestionowane przez organ antymonopolowy zachowania dotyczą ogółu konsumentów jako zbiorowości.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy zostały zatem spełnione przesłanki niezbędne do uznania, że PWiK Ruda Śląska stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zachowanie Spółki polegające na zaniechaniu zamieszczenia w treści zawieranych z konsumentami umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków postanowień dotyczących terminu płatności oraz okresów rozliczeniowych jest bowiem zachowaniem bezprawnym oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Jednocześnie wskazać należy, że ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, naruszenie przepisów której zostało stwierdzone w niniejszej sprawie, weszła w życie w dniu 21 kwietnia 2007 r. Zakwestionowana przez organ antymonopolowy praktyka PWiK Ruda Śląska została natomiast zapoczątkowana przed dniem wejścia w życie ww. ustawy (w styczniu 2006 r.) tj. pod rządami poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.). Biorąc powyższe pod uwagę konieczne wydaje się przeanalizowanie zakwestionowanego zachowania Spółki również w świetle nieobowiązujących już przepisów.

Dokonując takiej oceny stwierdzić należy, że działanie PWiK Ruda Śląska będące przedmiotem oceny w niniejszej decyzji wyczerpuje również znamiona zakazanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 15 grudnia 2000 r. Przepis ten stanowił, że *Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.* Treść powyższego przepisu odpowiada zatem brzmieniu aktualnie obowiązującego art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, którego naruszenie zostało stwierdzone w przedmiotowym postępowaniu. Z powyższego wynika, że praktyka Spółki polegająca na naruszeniu art. 6 ust. 3 pkt 2) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę w sposób opisany w niniejszej decyzji byłaby uznana za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów również pod rządami ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli organ antymonopolowy stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24 tej ustawy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej

stosowania. Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ww. ustawy decyzji, o której mowa w art. 26 nie wydaje się, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W takim przypadku organ antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

W powyższym kontekście w pierwszej kolejności podnieść należy, iż uznanie, że zachowanie przedsiębiorcy przestało naruszać zakaz określony w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów byłoby możliwe do stwierdzenia w przypadku umożliwienia przez Spółkę wszystkim konsumentom, którzy zawarli z nią umowy o zakwestionowanej przez organ antymonopolowy treści zawarcia zmienionych umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków o treści uwzględniającej postawione w niniejszej sprawie zarzuty (np. poprzez dostarczenie konsumentom, celem podpisania, zmienionych umów lub aneksów do umów) oraz w przypadku dokonania stosownych zmian w treści wykorzystywanych w obrocie konsumenckim wzorców umów o dostawę wody i odbiór ścieków. Spółka powinna zatem zmienić swoje zachowanie zarówno w odniesieniu do klientów obecnych, jak i przyszłych. Dopóki treść wszystkich umów zawartych w obrocie konsumenckim posiada treść nieuwzględniającą postawionego przez organ antymonopolowy zarzutu, dopóty praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów jest kontynuowana.

W okolicznościach sprawy nie zostały przedstawione żadne dowody wskazujące na to, iż PWiK Ruda Śląska zaprzestało stosowania stwierdzonego naruszenia. Ze zgromadzonego w sprawie materiału wynika, że Spółka nadal posługuje się w obrocie konsumenckim wzorcami umownymi o treści zakwestionowanej w ramach niniejszego zarzutu. Ponadto zaś w obrocie funkcjonują zawarte w oparciu o te wzorce umowy. Stąd uzasadnione jest nałożenie na PWiK Ruda Śląska nakazu zaniechania stwierdzonej praktyki stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym orzeczono jak w pkt I sentencji niniejszej decyzji.

II. Zgodnie z treścią art. 106 ust. 1 pkt 4) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 tejże ustawy.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniana jest wysokość nakładanych na przedsiębiorców kar. Norma prawna wynikająca z art. 111 ww. ustawy stanowi jedynie, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa między innymi w art. 106 należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy przy czym – stosownie do art. 130 ustawy antymonopolowej – przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej, o którym mowa w art. 111 tej ustawy, uwzględnia się również okoliczność naruszenia przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.).

Wskazać również należy, że kara pieniężna może być nałożona na przedsiębiorcę niezależnie od tego, czy dopuścił się naruszenia przepisów ustawy umyślnie, czy też nieumyślnie. Nałożona przez organ antymonopolowa kara powinna ponadto pełnić funkcję represyjną (tj. stanowić dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów), a także prewencyjną, dyscyplinującą (tj. zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości). W zależności od stopnia naruszenia przepisów ustawy, ustala się funkcję prewencyjną lub represyjną za wiodącą.

W punkcie I sentencji niniejszej decyzji organ antymonopolowy stwierdził stosowanie przez

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o jakiej mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co daje podstawy do nałożenia na Spółkę kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4) ustawy antymonopolowej. Ponieważ w 2007 roku PWiK Ruda Śląska uzyskało przychód w wysokości 50 871 167,74 PLN maksymalna kara pieniężna, jaka może zostać nałożona na przedsiębiorcę w oparciu o ww. przepis wynosi 5 087 116,77 PLN

Ustalając wymiar kary pieniężnej organ antymonopolowy wziął w pierwszej kolejności pod uwagę, że PWiK Ruda Śląska jako profesjonalista o długoletnim doświadczeniu rynkowym formułując treść umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych w obrocie z konsumentami powinno wykazać się odpowiednią dbałością tak, aby nie zostały naruszone interesy najsłabszych uczestników rynku i powszechnie obowiązujące przepisy prawa. Zgodnie z art. 83 Konstytucji RP każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek znajomości i poszanowania prawa ciąży tym bardziej na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego, takich jak PWiK Ruda Śląska zwłaszcza biorąc pod uwagę, że Spółka działa w warunkach monopolu naturalnego i dysponuje znaczną przewagą kontraktową w stosunku do swoich odbiorców. Dlatego w ocenie organu antymonopolowego zachowania przedsiębiorcy podlegające ocenie w niniejszej decyzji są efektem niedołożenia staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego i doświadczonego uczestnika obrotu rynkowego świadczącego usługi o charakterze użyteczności publicznej.

Przy określaniu wymiaru kary pieniężnej organ antymonopolowy uwzględnił również długotrwałość stwierdzonego naruszenia tj. niemal 3-letni okres stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów stwierdzonej w pkt I niniejszej decyzji. Wzięto także pod uwagę charakter stwierdzonego naruszenia; na skutek niedopełnienia wynikających z art. 6 ust. 3 pkt 2) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę obowiązków informacyjnych względem konsumentów zagrożone zostały interesy prawne najsłabszych uczestników rynku. W efekcie stosowania stwierdzonej praktyki konsumenci pozbawieni zostali wiedzy koniecznej do ich w pełni czynnego i świadomego uczestniczenia w rynku, w efekcie czego zagrożone zostały ich interesy o charakterze ekonomicznym. Na wysokość kary wpłynęła też okoliczność, że stwierdzone praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów skutkują znacznym stopniem zagrożenia interesu publicznoprawnego, co wynika z powszechnego charakteru stosowanych przez Spółkę praktyk. Przy ustalaniu wymiaru kary wzięto także pod uwagę, iż Spółka nie podjęła żadnych kroków w celu zaniechania stwierdzonej praktyki pomimo toczącego się postępowania.

Jednocześnie przy nakładaniu kary wzięto pod uwagę geograficzny zasięg działalności PWiK Ruda Śląska, a w związku z tym fakt, iż stwierdzone naruszenia ujawniają się w wymiarze lokalnym (na terenie jednej gminy), a zatem mają ograniczony terytorialnie zasięg oddziaływania. Uwzględniono również jako okoliczność łagodzącą, iż Spółka nie dopuściła się wcześniej naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Miarkując karę wzięto także pod uwagę, iż do organu antymonopolowego nie wpłynęły żadne skargi odbiorców świadczonych przez przedsiębiorcę usług, które miałyby związek z postawionym w niniejszej sprawie zarzutem. Ponadto jako czynnik łagodzący wpływający na wymiar nałożonej kary postanowiono potraktować okoliczność, iż PWiK Ruda Śląska nie utrudniało organowi antymonopolowemu prowadzenia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów dostarczając dokumentów i wyjaśnień istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Przy ustalaniu wymiaru kary organ antymonopolowy wziął również pod uwagę przedstawione przez Spółkę wyjaśnienia dotyczące sposobu postępowania przy doręczaniu (wysyłaniu) faktur konsumentom (dowód: karta nr 73). Wskazują one na to, iż w przedmiotowym zakresie Spółka postępuje zgodnie z zasadami określonymi w § 17 ust. 1

rozporządzenia w sprawie określania taryf. Należy podkreślić jednak równocześnie, iż powyższa okoliczność nie zmienia oceny zakwestionowanej w pkt I niniejszej decyzji praktyki Spółki polegającej na nie informowaniu konsumentów w treści zawieranych umów o obowiązującym terminie płatności jako godzącej w interesy najsłabszych uczestników rynku, co wynika z niezapewnienia konsumentom w treści zawieranych umów pełnej informacji na temat sposobu i terminów wzajemnych rozliczeń, do czego obliuguje art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę..

Ponadto przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej wzięto pod uwagę wysokość przychodu, jaki PWiK Ruda Śląska osiągnęło z tytułu sprzedaży usług mających bezpośredni związek ze stwierdzonymi naruszeniami tj. tytułu usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, który stanowił ponad [...] % całego uzyskanego przez Spółkę w 2007 r. przychodu. Uwzględniono także, że w 2007 roku Spółka uzyskała zysk netto w wysokości 2 766 167,37 PLN (dowód: karta nr 172).

W związku z powyższym ustalono wysokość kary na kwotę 5 000 PLN (słownie złotych: pięć tysięcy). W ocenie organu antymonopolowego wymierzona kara w wysokości około 0,01% przychodu uzyskanego przez PWiK Ruda Śląska w 2007 r. i stanowiąca około 0,1% maksymalnego wymiaru kary przewidzianego w art. 106 ust. 1 pkt 4) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Spółki. Organ antymonopolowy uznał, że orzeczona kara powinna pełnić funkcję dyscyplinującą i prewencyjną tak, aby zapobiec w przyszłości stosowaniu podobnych naruszeń. Niniejsza kara powinna również podkreślać naganność zakwestionowanych w niniejszym postępowaniu zachowań zwłaszcza biorąc pod uwagę, iż PWiK Ruda Śląska nie podjęło w czasie trwania postępowania żadnych działań w celu wyeliminowania z obrotu stwierdzonych naruszeń. Poza wymiarem indywidualnym nałożonej kary należy podkreślić również jej wymiar ogólny i funkcję wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

Wobec powyższego orzeczono jak w pkt II sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji. Karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

III. Stosownie do art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w wyniku postępowania organ antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ww. ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

W punkcie I niniejszej decyzji organ antymonopolowy w wyniku przeprowadzonego przeciwko Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej postępowania antymonopolowego stwierdził naruszenie przez ww. przedsiębiorcę art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uznając zasadność postawionego mu zarzutu. Spełniona została zatem przesłanka wynikająca z art. 77 ust. 1 ustawy antymonopolowej pozwalająca na obciążenie PWiK Ruda Śląska kosztami przeprowadzonego postępowania, którymi są dla organu antymonopolowego wydatki w kwocie 43 PLN związane z prowadzoną w toku tego postępowania korespondencją.

W związku z tym postanowiono obciążyć PWiK Ruda Śląska kosztami postępowania antymonopolowego w wysokości PLN 43 (słownie złotych: czterdzieści trzy).

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie III sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach. W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w pkt III niniejszej decyzji, stosownie do treści art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania cywilnego, należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach

Maciej Fragsztajn